

Journal of Education Studies

Volume 17
Issue 3 January-June 1988

Article 1

1-1-1988

สู่การศึกษาคีใหม่

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal>

Part of the [Education Commons](#)

Recommended Citation

พิธิยานุวัฒน์, สมหวัง (1988) "สู่การศึกษาคีใหม่," *Journal of Education Studies*: Vol. 17: Iss. 3, Article 1.

DOI: 10.58837/CHULA.EDUCU.17.3.1

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal/vol17/iss3/1>

This Article is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Journal of Education Studies by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

บทความพิเศษ

สู่การศึกษายุคใหม่

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์

อนาคตภาพของสังคมไทยในระยะ ๑๐ ปีข้างหน้า

ประเทศไทยเป็นประเทศเล็กที่เปิดรับกระแสความคิดทางการเมือง เศรษฐกิจ การทหาร ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการของโลกมาโดยตลอด กระแสความคิดประชาธิปไตยมีอิทธิพลต่อความรู้สึคนึกคิดและความเป็นอยู่ของคนไทยเป็นอย่างมาก ประเทศไทยได้มีการพัฒนาและเตรียมความพร้อมเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจด้วยดีมาตลอด จนปัจจุบันได้รับการยอมรับและจัดลำดับให้เป็นประเทศที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ดีมากประเทศหนึ่งในโลก ถ้าสภาพความมั่นคงและเสถียรภาพทางการเมืองที่เป็นมาจนถึงปัจจุบันจะดำรงต่อไปในอนาคต ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมก็ยังคงเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ภายใน ๑๐ ปีข้างหน้ารายได้ประชา

ชาติต่อหัวจะสูงกว่า ๒,๕๐๐ เหรียญสหรัฐอเมริกา อันจะยังผลให้ประเทศเปลี่ยนแปลงไป สิทธิในการค้าและโครงสร้างทางสังคมจะเปลี่ยนแปลงไป ความช่วยเหลือจากต่างประเทศจะลดน้อยลง เทคโนโลยีใหม่ ๆ จะเข้าสู่ประเทศอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะในภาคเอกชน ภาคเกษตรกรรมจะมีความสำคัญลดลงทั้งในแง่สัดส่วน GDP และการโอบอุ้มแรงงาน การผลิตจะใช้เทคโนโลยีสูงขึ้น โดยมุ่งตอบสนองความต้องการของตลาด จะขาดแคลนบุคลากรที่จะทำให้อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการเกษตรภาคอุตสาหกรรม จะมีการขยายตัวอย่างมาก โดยเฉพาะอุตสาหกรรมต่อเนื่องกับการเกษตร อุตสาหกรรมอาหารจะทวีความสำคัญยิ่งขึ้น อุตสาหกรรมสิ่งทอและเสื้อผ้า รองเท้า ผลิตภัณฑ์ยาง อิเล็กทรอนิกส์ และสินค้าอุปโภค

บริโภค จะมีการขยายตัวสูงขึ้น จะเกิดปัญหา การขาดแคลนวัสดุ ก่อสร้าง ส่วนภาคบริการจะ มีความสำคัญยิ่งโดยเฉพาะการขนส่ง การคมนาคมและโทรคมนาคม จะขาดแคลนบุคลากร โดยเฉพาะด้านการจัดการโรงแรม และการท่องเที่ยว การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ดังกล่าวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม อย่างมาก ที่สำคัญคือโครงสร้างกลุ่มอายุ ของ ประชากร โครงสร้างสังคมในชนบท การแตกสลายของหมู่บ้าน ความสัมพันธ์ระหว่าง ชนชั้นทางเศรษฐกิจจะมีมากขึ้น และความรุนแรงในปัญหาแรงงานจะมีมากขึ้น (วีระพงษ์ งามารูญ, ๒๕๓๒, ๙-๑๒)

ในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าสังคมไทยจะมีการ ยอมรับวัฒนธรรมต่างชาติมากขึ้น วิถีชีวิตของ คนเมืองจะแพร่ไปสู่ชนบทมากขึ้น คนจะเหินห่างจากสถาบันศาสนาเพิ่มขึ้น คนเห็นแก่ตัว และเอารัดเอาเปรียบกันมากขึ้น ความรับผิดชอบต่อส่วนรวมลดลง การคอร์ปชั่นยังไม่ลดลง เด็กไทยจะขาดตัวอย่างที่ดีทางจริยธรรม และคุณธรรมมากขึ้น การสอนและการปฏิบัติ ตนของผู้ใหญ่มักจะขัดแย้งกัน ปัญหาทางเพศ จะมีมากขึ้น การหย่าร้างจะมีมากขึ้น เทคโนโลยี จะทำให้การดำเนินชีวิตของคนไทยเปลี่ยนไป จากเดิม จะมีการใช้เทคโนโลยีที่ไม่ถูกต้องก่อให้เกิด การทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สุข-

ภาพพลานามัยของประชาชนและเศรษฐกิจของประเทศ อย่างไรก็ตามเทคโนโลยีก็ช่วยให้เกิด การใช้เครื่องผ่อนแรง มีการสร้างงานใหม่ ๆ และได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น ฐานะความเป็นอยู่ของ ประชาชนในแง่ความสะดวกสบายมีมากขึ้น (โครงการพัฒนศึกษาอาเซียน, ๒๕๑๙,๑๓๗)

โดยสรุปในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าประเทศไทยจะเพิ่มบทบาทความสำคัญของการอุตสาหกรรมและบริการ โดยลดบทบาทของภาค เกษตรกรรมดั้งเดิมลง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จะก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมา โดยเฉพาะ ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างชน ชั้น ปัญหาทางจริยธรรมและคุณธรรม จาก การศึกษาแนวโน้มและค่าสถิติต่าง ๆ ประเทศไทยในยุคศตวรรษที่ ๒๑ จะเป็นประเทศที่ ค่อย ๆ เปลี่ยนสภาพการผลิตโดยการพึ่งพา วัตถุดิบกับแรงงานราคาถูก เป็นการขายเทคโนโลยีประเทศไทยจะเข้าสู่ยุคข้อมูลและสารสนเทศ ยุควิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและยุค ของการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการอย่างเฉียบพลัน ซึ่งสามารถสรุปลักษณะเด่นของสังคม ไทยในอนาคตได้ดังนี้

๑. สังคมไทยในอนาคตเป็นสังคมที่ต้อง การความรู้ที่หลากหลาย ปัญหาของสังคมไทย ในอนาคตจะทวีความซับซ้อน เช่น ปัญหา

ความยากจนของชาวชนบท ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและป่าไม้ ปัญหาคุณธรรมและจริยธรรมประชาชน เป็นต้น การแก้ปัญหาดังกล่าวต้องการบุคคลที่มีความคิดเชิงวิพากษ์และสร้างสรรค์ในวงการอุตสาหกรรมและธุรกิจ ต้องการคนงานที่มีความชำนาญเพียงพอ โดยเฉพาะความสามารถในการวิพากษ์และสร้างสรรค์ การประเมินทางเลือก และสามารถแก้ปัญหาซึ่งซับซ้อนด้วยวิธีที่ฉลาดเฉลียวได้ นอกจากนี้ในอนาคต คนงานที่มีทัศนคติที่ถูกต้องจะเป็นคนที่เชื่อถือไว้ใจได้และเป็นคนตั้งใจ ใส่ใจในงานจะเป็นคุณลักษณะที่ต้องการ อุตสาหกรรมในอนาคตจะเน้นเรื่องของความแม่นยำในการผลิต ตอบสนองความต้องการของลูกค้า และเทคโนโลยีนำหน้า ดังนั้น จึงต้องการแรงงานที่เป็นผู้ชำนาญการ ซึ่งเป็นผู้มีความฉลาดเฉลียวและสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างดี

๒. สังคมในอนาคตจะเป็นสังคมสารสนเทศ จะมีสารสนเทศความรู้ต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในโลกเพิ่มขึ้นเท่าตัวภายใน ๕.๕ ปี เท่านั้น เราจะตกอยู่ในทะเลข้อมูลและสารสนเทศอย่างแน่นอน การศึกษาจะเปลี่ยนจากเน้นการถ่ายทอดเนื้อหาสาระไปสู่วิธีการแสวงหาความรู้ การเป็นผู้มีความคิดวิพากษ์วิจารณ์สร้างสรรค์เป็นผู้มีความ

สามารถในการตัดสินใจและมีทักษะในการสื่อความหมาย

๓. สังคมไทยในอนาคตจะเป็นยุคของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในสังคมโลกที่ผ่านมาใช้เวลา ๑๐๐ ปีในการเปลี่ยนสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรม และใช้เวลา ๒๐ ปีในการเปลี่ยนจากสังคมอุตสาหกรรมไปสู่สังคมสารสนเทศ ในอนาคตสาขาวิชาต่าง ๆ ระเบียบต่าง ๆ จะปรับหน่วยไปจะเกิดสาขาวิชาใหม่ ๆ และอาชีพใหม่ ๆ มากมาย การศึกษากับการเรียนรู้เพื่ออาชีพใหม่ (retrain) จะเป็นกระบวนการตลอดชีวิต การเรียนกับการทำงานอาชีพจะผสมผสานไป ระบบการศึกษาจะมีความยืดหยุ่นสูงกว่าในปัจจุบัน

๔. สังคมไทยในอนาคตจะเป็นสังคมกระจายอำนาจมากขึ้น ปัญหาในอนาคตจะเป็นปัญหาที่ซับซ้อนและมีเอกลักษณ์เฉพาะที่มากขึ้น อีกทั้งต้องการแก้ไขปัญหาย่างรวดเร็ว อีกทั้งความก้าวหน้า ระบบการปกครองประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข ประชาชนและข้าราชการในท้องถิ่นจะมีบทบาทในการปกครองตนเองมากขึ้น

๕. สังคมไทยในอนาคตจะยอมรับความเป็นปัจเจกชนมากขึ้น ในอนาคตทรัพยากรมนุษย์จะได้รับการตีคุณค่าเพิ่มขึ้น จุดเน้นอีก

จุดหนึ่งของสังคมไทยในอนาคตที่สอดคล้องกับสังคมโลกคือการยอมรับ ความต้องการของปัจเจกชนมากขึ้น แต่ละบุคคลจะมีบทบาทในการตัดสินใจในการดำเนินชีวิตของตนเองมากขึ้น การเข้าใจและยอมรับความแตกต่างและความหลากหลายของบุคคลย่อมนำไปสู่การทำงานที่มีประสิทธิภาพทำให้บุคคลนั้น ๆ ทำงานให้องค์กรกระตือรือร้นและด้วยความสามารถ

๖. สังคมไทยในอนาคตจะมีโครงสร้างของประชากรเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ ประชากรไทย จะมีจำนวนมากขึ้นและมีอายุขัยมากขึ้น จะมีการอพยพจากชนบทเข้าสู่เมืองมากขึ้น และมีการอพยพของชาติอื่นเข้ามาในประเทศทำให้เกิดปัญหาชนกลุ่มน้อย ขนาดของครอบครัวเล็กลง จำนวนเด็กในโรงเรียนประถมศึกษาลดลง และจะไปเพิ่มในระดับมัธยมศึกษา

การศึกษายุคใหม่

การศึกษายุคใหม่เป็นเรื่องของ “การเรียนรู้” มากกว่า “การสอน” เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง ปรับตัวได้อีกทั้งมีคุณธรรมจริยธรรมและความรู้ความสามารถในการดำรงชีวิตและการทำงานในบริบทของสังคมสารสนเทศที่ผันผวนและมีความหลากหลาย การศึกษายุคใหม่มีลักษณะที่เป็นจุดเน้นดังนี้

๑. เน้น “การเรียนรู้” มากกว่า “การสอน” เป็นการศึกษาที่เน้นโรงเรียน ห้องเรียน หนังสือ แบบเรียน อุปกรณ์การเรียน สิ่งแวดล้อมในการเรียน ฯลฯ และตัวผู้เรียนเป็นหลัก นั่นคือเป็นการจัดการศึกษา และการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแท้จริง เป็นการเรียนการสอนที่จัดขึ้นอย่างเหมาะสมกับพื้นฐานของผู้เรียนและพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนให้เจริญงอกงามตามศักยภาพแห่งตน

๒. เน้น การสนอง ความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นหลัก โดยยอมรับความเป็นปัจเจกชนของผู้เรียนแต่ละคน ดังนั้น หลักสูตร และกิจกรรมการเรียนการสอน จึงจะต้องเปิดกว้าง ยืดหยุ่น และหลากหลาย ครูในยุคใหม่ ต้องมีความเก่งในเนื้อหาวิชาครู ตลอดจนศรัทธาในตัวผู้เรียนอย่างแท้จริง

๓. การเรียนการสอนจะเน้นวิธีการแสวงหาความรู้มากกว่าการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาสำเร็จรูป เช่นปัจจุบัน

๔. การศึกษาจัดในรูปของกระบวนการตลอดชีวิต เป็นระยะเข้าง่าย ออกง่าย ในบางช่วงขณะก็อาจจะออกไปประกอบอาชีพแล้วส่งกลับมาเรียนต่อ รูปแบบการศึกษาที่ต้องเรียนจนสำเร็จการศึกษาแล้ว จึงเข้าสู่ตลาดแรงงาน ซึ่งเป็นรูปแบบเดียวจนหมดไป การเข้ารับการศึกษาและการประกอบอาชีพอาจจะดำเนินการคู่ขนานพร้อมกันไปหรือสลับกันไปมาก็เป็นได้

๕. การจัดการเรียนการสอนจะอาศัยเทคโนโลยีและวิทยาการทันสมัยเป็นอย่างมาก ผู้เรียนทุกคนจะได้รับการปลูกฝังให้ปรับตัวในสังคมสารสนเทศและสังคมวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ผู้เรียนจะได้เรียนรู้จากสื่อหลายประเภท ตลอดจนแหล่งการเรียนรู้มีหลากหลาย

๖. การจัดการศึกษายุคใหม่ต้องเน้นความเป็นมนุษย์และคุณธรรมจริยธรรม ความดีความงามโดยอาศัยหลัก “คนย่อมโตกับคน” ด้วย คุณธรรมจริยธรรมของคนอุปมาอุปมัยตั้งวัดขึ้นที่ครูยุคใหม่ต้องดำเนินการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับศิษย์ ในยุคสังคมสารสนเทศที่จะมีความก้าวหน้าทางวัตถุสูงแต่การพัฒนาด้านจิตใจอาจจะไม่ได้รับการเอาใจใส่ดูแลเท่าที่ควร

๗. การศึกษาในยุคใหม่จะดำเนินการไปอย่างสามัญเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง รู้จักพัฒนาตนเอง รู้จักปรับตัวให้กลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม รู้จักประเมินตนเองและรู้จักการปกครองตนเองอันเป็นคุณลักษณะที่สำคัญพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เช่น ประเทศไทย

๘. จุดเน้นของการเรียนการสอนในการศึกษายุคใหม่คือการเน้นประสบการณ์ตรง และการเรียนรู้จากปัญหาและความเป็นจริงในสังคม ตลอดจนการเสริมสร้างแนวทัศนะเชิงอนาคต (Futuristic Drientation) ให้เกิดแก่ผู้เรียน

๙. การศึกษายุคใหม่ควรเน้นการศึกษาเพื่อการพัฒนาประเทศ ดังนั้น การเรียนการสอนจึงควรเน้นเป็นพิเศษเรื่องความเป็นไทย ศักยภาพและทางเลือกของประเทศ ทิศทางการพัฒนาประเทศควรจะอยู่ในสำนึกของครูและนักเรียนตลอดเวลา ความภาคภูมิใจในชาติ บ้านเมืองและความหวังอันรุ่งเรืองเป็นสิ่งที่จะต้องปลูกฝังในเด็กไทยทุกคน

โดยสรุป การศึกษายุคใหม่จะเป็นการศึกษามวลชนที่ผสมผสานทั้งในและนอกระบบ โรงเรียนตลอดจนการศึกษาธรรมชาติวิทย์โดยการนำเทคโนโลยีและวิทยาการทันสมัยมาช่วยในการเรียนการสอนโดยเน้นการเรียนเป็นสิ่งสำคัญ การจัดการเรียนการสอนจะสนองตามปัจเจกชน ซึ่งมีศักยภาพและความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเน้นความสามารถในการแสวงหาความรู้ และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาตลอดจนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และมีแนวทัศนะเชิงอนาคตนิยม มีการนำปัญหาและความจริงจากสังคมมาผสมผสานกับเนื้อหาวิชา ให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนการสอนและเพิ่มพูนความสามารถในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองโดยต่อเนื่องตลอดชีวิต ส่งเสริมการทำงานเป็นหมู่คณะและปลูกฝังความรักและความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

บรรณานุกรม

วีระพงษ์ รามางกูร. “จุฬาฯ กับการรุกและการรับกิจการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและโลก” ในเอกสารสรุปผลการสัมมนาผู้บริหารระดับสูง เรื่อง การวางแผนพัฒนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระยะที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๓๙) “จุฬาฯ ใน ๑๐ ปี ข้างหน้า” ฝ่ายวางแผนและพัฒนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มิถุนายน ๒๕๓๒ หน้า ๙-๑๒

ศูนย์พัฒนศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย ทบวงมหาวิทยาลัย รายงานผลการดำเนินงานโครงการพัฒนศึกษาอาเซียน ตุลาคม ๒๕๒๙ หน้า ๑๓๗-๑๓๘

Tetenbaum, T. and Mulkeen, T. “Designing Teacher Education of the Twenty First Century” *Journal of Higher Education* Vol. 57 No. 6 (November/December) 1986, p. 621-636.